

CRPD och en oberoende MR- institution i Sverige

Anna Bruce

Upplägg

- **Bakgrund till Artikel 33:**

- Vilket övervakningssystem har tidigare varit regeln i internationella konventioner, och vilka problem har dessa som ART 33 och dess krav på en oberoende MR-institution förväntas lösa?
- Förarbetena till ART 33 – hur blev den till?

- **Artikel 33- form och mandat**

- ART 33 (2-3)
 - Mandaten främja, skydda och övervaka.
 - Oberoende- innebörd och förutsättningar.
 - Form och sammansättning (medverkande).

- **Översikt tolkningsverktyg**

- CRPD
- Parisprinciperna (PP) *'Principles Relating to the Status of National Institutions, Competence and Responsibilities'*.
- CRPD Kommitteens *'Guidelines on independent monitoring frameworks and their participation in the work of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities'*.

- **Diskussion:**

- Vad innebär en oberoende MR-institution för funktionshinderrörelsen och vice versa (win-win)?
- Vilken relation skapas mellan institutionen och rörelsen, och hur förändras kontaktytorna mellan rörelsen och den politiska och lagstiftande makten?
- Vad blir viktigt för rörelsen att få igenom angående oberoende, mandat, sammansättning, representation, medverkan osv?
- Vad kännetecknar den svenska kontexten här och nu?

CRPD: Fyra övervakningsmetoder:

- granskar rapporter från stater (Art. 35-36),
- ger ut "General Recommendations" (Art. 39)
- granskar klagomål från individer (OP-CRPD), och
- gör utredningar om "grave or systematic violations" (OP-CRPD).
- (inte klagomål stater emellan).

Faktorer som bäddade för ART 33:

- **Vilka är problemen med internationell övervakning?**

- Försenad och utebliven rapportering
- Väntetid för att få rapporten granskad
- Enorma nationella resurser läggs på att rapportera under fler och fler instrument (resurseffektivt?).
- Vad är det egentliga genomslaget av internationella uttalanden i den nationella verkligheten (världsfrånvända 'fina ord').

- **Lösningar uppe för diskussion vid tiden för CRPD-förhandlingarna:**

- Strömlinjeformade processer för att förenkla för nationella aktörer (inklusive NGO's, individer)
- Core documents
- Intercommitte work (Allmänna Kommentarer (konsultation mellan kommittéerna och publicera tillsammans, tex CRC och CEDAW)).
- Internationell uppföljning av Concluding Observations och Views on complaints.
- Nationella institutioner och processer för genomförande och övervakning av genomförande.
- En gemensam övervakningskommitté (välfinansierad, kompetent, permanent).
- Stödjande snarare än fördömande processer.

- **Drivkrafter som påverkade förhandlingarna av ART 33 CRPD:**

- En etablerad diskurs om att nya lösningar måste till.
- Press att komma med alternativ då förhandlande stater länge ifrågasatte om CRPD skulle ha internationell övervakning.
- Funktionshinderrörelsen höll fokus vid åtnjutande 'på riktigt', och gjorde det svårt att ignorera distansen mellan CRPD's text och människors liv.
- Framväxten av NHRI's under 90-talet och närvaron av NHRI's i förhandlingarna.
- Kravet på en nationell övervakningsmekanism i OPCAT (antogs 2002).

Artikel 33 Nationellt genomförande och övervakning

- 1. Konventionsstaterna *ska* i enlighet med sina förvaltningsystem utse en eller flera *kontaktpunkter inom regeringen* för frågor som gäller genomförandet av denna konvention och *ska på lämpligt sätt överväga* att inrätta eller utse en *samordningsmekanism inom regeringen* för att underlätta därtill relaterad verksamhet inom olika sektorer och på olika plan.
- 2. Konventionsstaterna *ska*, i enlighet med sitt rättssystem och sitt förvaltningsystem, bibehålla, förstärka, utse eller inom konventionsstaten upprätta *en mekanism, inklusive en eller flera oberoende mekanismer* enligt vad som befinns ändamålsenligt för att *främja, skydda och övervaka genomförandet* av denna konvention. Vid utseendet eller upprättandet av mekanismen *ska konventionsstaterna beakta de principer* som hänför sig till statusen och funktionen hos de nationella institutionerna för skydd och främjande av de mänskliga rättigheterna.
- 3. Det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de *organisationer* som representerar dem, *ska involveras i och fullt ut medverka* i övervakningsförfarandet.

Inom regeringen (ART 33(1)):

- en eller flera kontaktpunkter inom regeringen (tvingande åtgärd)
- en samordningsmekanism inom regeringen (frivillig åtgärd)

ART 4 (3) Involvering och medverkande av rörelsen

”I utformning och genomförande av lagstiftning och riktlinjer för att genomföra denna konvention och i andra beslutsfattande processer angående frågor som berör personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, däribland barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem.”

Oberoende av regeringen (ART 33(2-3)):

2. Konventionsstaterna *ska*, i enlighet med sitt rättssystem och sitt förvaltningssystem, bibehålla, förstärka, utse eller inom konventionsstaten upprätta *en mekanism, inklusive en eller flera oberoende mekanismer* enligt vad som befinns ändamålsenligt för att *främja, skydda och övervaka genomförandet* av denna konvention. Vid utseendet eller upprättandet av mekanismen *ska konventionsstaterna beakta de principer* som hänför sig till statusen och funktionen hos de nationella institutionerna för skydd och främjande av de mänskliga rättigheterna.

3. Det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de *organisationer* som representerar dem, *ska involveras i och fullt ut medverka i övervakningsförfarandet.*

CRPD förhandlingarna:

- Beslut 2001 att tillsätta en kommitté med uppgift att överväga möjligheterna att anta en konvention.
- Förhandlingar i FN 2002-2006: (1,2, (Arbetsgrupp), 3,4,5,6,7,8).
- Aktörer: Statsrepresentanter, representanter för FN-organ, representanter för Nationella MR-institutioner och representanter från frivilligorganisationer (främst Funktionshinderorganisationer, organiserade som the International Disability Caucus, IDC).
- 2006: En konvention med Rättigheter (anspråk och åtaganden) för personer med funktionsnedsättning.
- Binder nu 173 stater (OP-CRPD 91), däribland Sverige.

CRPD förhandlingarna om ART 33: Arbetsgruppen (Chairs Draft)

Article 29 National implementation framework

1. States Parties shall establish a framework at the national level to **monitor, promote and enforce** compliance with this Convention. This should include **an independent** national institution:

- A) which operates in accordance with **the Paris Principles** (Paris Principles on national institutions for the promotion and protection of human rights, GA Res 48/134 (20 December 1993));
- B) which has been **established in consultation** with persons with disabilities and organizations representing persons with disabilities; and
- C) which is structured so as to facilitate the **involvement on an ongoing basis** of persons with disabilities in the formation of the national institution's policies and processes.

2. In particular, States Parties should ensure that the responsibility for matters relating to the implementation of this Convention is allocated to a **specific focal point within government**.

3. States Parties shall adopt a procedure which will ensure **that all new legislative, policy or program proposals evaluated during their development** in order to assess their impact on the position of persons with disabilities.

CRPD förhandlingarna om ART 33: Arbetsgruppens Utkast (Draft Convention).

Draft Article 25 MONITORING¹¹²

National Implementation Framework¹¹³

1. States Parties shall designate **a focal point within Government** for matters relating to the implementation of the present Convention, and give due consideration to the establishment or designation of **a coordination mechanism** to facilitate related action in different sectors and at different levels.
2. States Parties shall, in accordance with their legal and administrative system, maintain, strengthen, designate or establish at the national level **a framework¹¹⁴ to promote, protect and monitor implementation of the rights recognised in the present Convention.**

Footnotes:

112: The Working Group did not have time to consider the issue of **international monitoring of the draft Convention**. Some members of the Working Group indicated, however, that international monitoring was an issue of considerable importance to them. Other members, however, **had reservations** in this respect.

113: The Working group did not discuss in detail the wording of the draft provisions. It noted that the Ad Hoc Committee may wish to discuss the issue further and **take into account the on-going review of the work of the existing UN human rights treaty monitoring bodies.**

114: The Working Group **did not reach agreement** on a number of issues relating to the role of **national human rights institutions** in the process of **the promoting, protecting and monitoring** the implementation of the Convention but some members considered that they might perform, inter alia, the following functions: **promoting awareness** of the provisions of the Convention to persons with disabilities and to the general population; **monitoring national legislation, policies and programmes to ensure consistency with the Convention; undertaking or facilitating research** on the impact of the Convention or of national legislation; developing a system for **assessing that impact on persons with disabilities;** and **hearing complaints** about failure to observe the Convention.

CRPD förhandlingarna om ART 33: 4:de mötet.

- Första gången övervakning diskuteras av Ad hoc-kommitteen.
- Både internationell och nationell övervakning diskuterades.
- Internationell övervakning:
 - Nödvändigt för att undvika ett 'andra klassens instrument'=inte MR 'på riktigt'.
 - Många uppehöll sig vid att lista tillkortakommanden, och att hänvisa till den pågående processen att reformera internationell övervakning (Treaty body reform).
- Nationell övervakning:
 - Fokus hamnade här ('Föreslå något bättre då!')
 - IDC poängterade vikten av att inkludera Funktionshinderorganisationer i all övervakning, och likande förslag hade lämnat skriftligen av vissa stater under det 3:e mötet.
 - NHRI's poängterar vikten av att behålla även internationell övervakning. Det är tydligt att de tänker sig att NHRI's ska utföra nationell övervakning.

CRPD förhandlingarna om ART 33: 6:e mötet.

- En begynnande koncensus om Funktionshinderorganisationers medverkande i övervakandet av CRPD. *'States have a responsibility to implement the Convention, but monitoring should be done by those affected by it.'* (Thailand)
- Statlig eller oberoende?
- Flexibla skrivningar, 'not too prescriptive'.

Förslag IDC 6:e mötet.

- Mekanismen ska vara etablerad **inom 1 år, ska vara oberoende och ska leva upp till PP.**
- **Den ska finansieras på ett sätt så att den och dess personal kan arbeta oberoende.**
- **Kraven på medverkan är de mest detaljerade:**
 - *“The national mechanism shall be established in consultation with persons with disabilities and organizations representing persons with disabilities and structured so as to facilitate the involvement on an ongoing basis of persons with disabilities in the formation of the national institution’s policies and processes.”*
 - *“The States Parties shall ensure that the composition of the national mechanism includes experts with a majority representation of persons with disabilities and reflects equitable diverse cross-disability representation. The national mechanism shall comprise an equal number of men and women and the adequate representation of national ethnic, indigenous, and minority groups.”*
- Vad gäller mandat så nämns både **monitor, promote och protect.**
- Mandatet är **detaljerat beskrivet** och innefattar:
 - Att utvärdera lag (existerande och under utarbetande), policy och faktiskt åtnjutande av rättigheter och ge rekommendationer till regeringen och myndigheter.
 - Att utföra medvetandehöjande och ’rättighetsförespråkande’ (advocacy) aktiviteter.
 - Att bygga kapacitet i civilsamhället, inkluderande funktionshinderrörelsen.
 - Att ta emot och höra klagomål eller föra dessa vidare till kompetenta organ.
 - Att samverka med nationella och internationella organ.

Förslag NHRI's 6:e mötet.

- Ett heltäckande, reforminspirerat förslag om **både internationell och nationell övervakning**.
- **Överrenstämmer nästan med IDC's förslag** om en nationell mekanism (oberoende, mandaten promote, protect and monitor och hänvisning till PP).
- Dock är **fokus på medverkan inte lika uttalat**, utan istället krävs endast att NHRI *får* samverka med funktionshinderrörelsen, liksom andra aktörer.
- Delvis så adresseras ju detta genom **hänvisningen till PP**, vilka ställer krav på komposition av NHRI's som 'pluralist'.

Efter 6:e mötet:

- Nu finns konsensus om att CRPD ska innehålla krav på både internationell och nationell övervakning.
- Alla stater är ännu inte med på att en oberoende mekanism ska krävas på nationell nivå.
- Medverkande av personer med funktionsnedsättning är etablerat.
- Många efterfrågar 'flexibility' och språk som inte är 'too prescriptive'.

CRPD förhandlingarna om ART 33: 7:e mötet.

- Inför det sjunde mötet distribuerade ordföranden ett förslag på en artikel som är **en omvandlad version av en nationell mekanism etablerad genom OPCAT**. I denna ligger fokus på att **övervaka**, inte främja och skydda.
- En "National Monitoring Mechanism" som ska vara **oberoende och leva upp till PP**.
- Medarbetare ska ha den **kompetens som krävs och det ska vara en könsbalans och etnisk representation**.
- **Mandaten** som räknas upp är i huvudsak:
 - **Granska situationen** för personer med funktionsnedsättning och ge observationer och förslag till myndigheter, som är skyldiga till dialog.
 - **Granska lag och policy** (befintlig och förestående) och ge rekommendationer till myndigheter, som är skyldiga till dialog.
- För att göra detta möjligt **finns rätt till information och rätt att kommunicera** med nationella och internationella aktörer.

CRPD förhandlingarna om ART 33: 7:e mötet.

- Diskussionerna under det sjunde mötet utgick från den text som hängde med sedan Arbetsgruppens utkast (+ medverkan av Funktionshinderorganisationer).

Article 33 National implementation and monitoring

[1. States Parties shall designate a focal point within government for matters relating to the implementation of the present Convention, and give due consideration to the establishment or designation of a coordination mechanism to facilitate related action in different sectors and at different levels.

*2. States Parties shall, in accordance with their legal and administrative system, maintain, strengthen, designate or establish at the national level a framework to **promote, protect and monitor** implementation of the rights recognized in the present Convention.]*

*3. Civil society, in particular **persons with disabilities and their representative organizations**, shall be involved and participate fully in all levels of the monitoring process*

- I diskussionerna av detta förslag uttryckte stater åter **ovilja mot detaljreglering** exempelvis genom att specificera vilka funktioner den oberoende mekanismen ska ha.
- Vissa stater oroade sig för **kostnaden och logistiken att systematiskt involvera Funktionshinderorganisationer.**
- Några stater ville att en **referens till PP skulle finnas (och/eller till oberoende).**

Artikel 33 Nationellt genomförande och övervakning

- 1.[...]
- 2. Konventionsstaterna *ska*, i enlighet med sitt rättssystem och sitt förvaltningssystem, bibehålla, förstärka, utse eller inom konventionsstaten upprätta *en mekanism, inklusive en eller flera oberoende mekanismer* enligt vad som befinns ändamålsenligt för att *främja, skydda och övervaka genomförandet* av denna konvention. Vid utseendet eller upprättandet av mekanismen *ska konventionsstaterna beakta de principer* som hänför sig till statusen och funktionen hos de nationella institutionerna för skydd och främjande av de mänskliga rättigheterna.
- 3. Det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de *organisationer* som representerar dem, *ska involveras i och fullt ut medverka* i övervakningsförfarandet.

Mandaten

- Mandatet **främja** innebär aktiviteter för ett generellt medvetandehöjande om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning bland allmänheten, politiker och beslutsfattare.
- Mandatet **skydda** innebär att utföra kvasi-juridiska och ibland domstolsliknande funktioner.
- Mandatet **övervaka** innebär att utvärdera om nationell lag, policy och faktiskt åtnjutande av rättigheter överensstämmer med CRPD.

Oberoende från regeringen:

- Det tydligast uttalade kravet på den mekanism som ART 33 (2) kräver är att den ska vara **oberoende**.
- Vad det betyder **framgår inte i detalj, istället hänvisas till PP:**
- Mekanismen och dessa mandat ska bestämmas i **konstitutionen eller annan lag**, så att eventuella hot om avskaffande eller förändringar inte är lätta att genomföra.
- För att kunna agera oberoende kräver PP även **en stabil finansiering** (som inte kan dras in vid eventuellt missnöje eller användas som påtryckning).
- Institutionen måste ha **tillräckliga resurser för att inte vara beroende av välvilja** från staten eller privata källor.
- Finansieringen måste vara **stor nog att möjliggöra utförandet av mandatet** (det kan dras ut texten av ART 33 (2) som kräver att mekanismen är "ändamålsenlig").
- Institutionen måste vara **fri att ha egna kontakter med FN-organ**, här CRPD kommitteen.
- Det måste finnas **en transparent process för att tillsätta medlemmar**, som inte ska handplockas av regeringen.

Medverkan

ART 33(3) Det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, ska involveras i och fullt ut medverka i övervakningsförfarandet.

- ART 33 säger ingenting direkt om **sammansättningen av permanenta medlemmar.**

*ART 34(4). Kommitténs medlemmar ska väljas av konventionsstaterna med iakttagande av en rättvis geografisk fördelning, av att olika former av civilisation och de huvudsakliga rättssystemen är företrädda, av en balanserad fördelning mellan kvinnor och män samt av **deltagande av experter med funktionsnedsättning.***

- En kan argumentera för att representationen **inte bör vara sämre vad gäller den nationella övervakningsmekanismen.**

Paris Principles och medverkan

*Composition and guarantees of **independence and pluralism***

*4. The composition of the national institution and the appointment of its members, whether by means of an election or otherwise, shall be established in accordance with a procedure which affords all necessary guarantees to ensure **the pluralist representation of the social forces (of civilian society)** involved in the promotion and protection of human rights, particularly by powers which will enable effective cooperation to be established with, **or through the presence of**, representatives of:*

*(a) **Non-governmental organizations** responsible for human rights and efforts to combat racial discrimination, trade unions, concerned social and professional organizations, for example, associations of lawyers, doctors, journalists and eminent scientists;*

(b) Trends in philosophical or religious thought;

(c) Universities and qualified experts;

(d) Parliament;

(e) Government departments (if these are included, their representatives should participate in the deliberations only in an advisory capacity).

Medverkan

- Minsta möjliga för att kriteriet att Funktionshinderorganisationer ska "involveras och fullt ut medverka" är **medverkan när agendan bestäms och i det löpande arbetet**. Att **alla viktiga beslut** tas tillsammans med representanter för Funktionshinderorganisationer. Dessa ska **utses av rörelsen själv**.
- **Standarden för medverkan i den oberoende institutionens övervakning är högre än vad den är i implementeringsarbete generellt**, inte bara att "nära samråda med" utan att "fullt ut medverka i".
- Det ställer krav på alla dimensioner av processen, **inklusive skapandet av mekanismen**.

- Här finns även **stöd i PP**:

Methods of operation

*Within the framework of its operation, the national institution shall: [...] (g) In view of **the fundamental role played by the non-governmental organizations in expanding the work of the national institutions, develop relations with the non-governmental organizations** devoted to promoting and protecting human rights, to economic and social development, to combating racism, to protecting particularly vulnerable groups (especially children, migrant workers, refugees, **physically and mentally disabled persons**) or to specialized areas.*

ART 33 ska tolkas i enlighet med resten av CRPD

- Fokus på meningsfull och effektiv medverkan.
 - ART 4(3) angående skapandet av mekanismen.
 - ART 26(b) om att verka i det offentliga, som individ och organisation.
- Fokus på heterogenitet och inkludering inom gruppen.
 - *Preamble p) [Stater] ser med oro på de svåra förhållanden som möter personer med funktionsnedsättning som är **utsatta för flerfaldiga eller försvårade former av diskriminering** på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationell, etnisk, ursprunglig eller social härkomst, egendom, börd, ålder eller ställning i övrigt,*
 - *Preamble j) [Stater] erkänner behovet av att främja och skydda de mänskliga rättigheterna för **alla personer med funktionsnedsättning, inklusive för dem som behöver mer omfattande stöd,***
 - ARTS 6 (kvinnor) och 7 (barn)
- Statistik ART 31 (Att göra och att göra rätt).
- *Vad är det som ska främjas, skyddas och övervakas? ART 3 (Principer), ART 4 (Allmänna åtaganden) , ART 5 (Jämlikhet och icke-diskriminering), och rättigheter i alla livsområden som täcks av CRPD*

CRPD Artikel 4 Allmänna åtaganden

1. Konventionsstaterna åtar sig att **säkerställa och främja fullt** förverkligande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning utan diskriminering av något slag på grund av funktionsnedsättning. I detta syfte åtar sig konventionsstaterna följande:

a) att **vidta alla ändamålsenliga lagstiftningsåtgärder, administrativa och andra åtgärder** för att uppfylla de **rättigheter** som erkänns i denna konvention,

b) att **vidta alla ändamålsenliga åtgärder, däribland lagstiftning**, för att modifiera eller avskaffa gällande lagar, bestämmelser, sedvänjor och bruk som är **diskriminerande** mot personer med funktionsnedsättning.

c) att ta hänsyn till skyddet och främjandet av de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i **alla riktlinjer och program**,

d) att **avhålla sig från varje handling eller förfarande som är oförenligt med denna konvention** och att **säkerställa att myndigheter och offentliga institutioner handlar i enlighet med konventionen**,

e) att vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att avskaffa diskriminering på grund av funktionsnedsättning från **alla personers, organisationers och enskilda företags sida**.

f) att genomföra eller främja forskning och utveckling av **universellt utformade produkter, tjänster, utrustning och anläggningar** enligt definitionerna i artikel 2 i denna konvention, som skulle fordra **minsta möjliga anpassning och lägsta kostnad** för att tillmötesgå de särskilda behoven hos en person med funktions- nedsättning, att främja **tillgängligheten** till och användningen av dem samt att främja universell **utformning vid utveckling av normer och riktlinjer**,

g) att genomföra eller främja forskning och **utveckling av och främja tillgång till och användning av ny teknik**, innefattande informations- och kommunikationsteknik, samt **hjälpmedel** som är lämpliga för personer med funktionsnedsättning, med prioritering av teknik **till överkomligt pris**,

h) att lämna **tillgänglig information** till personer med funktionsnedsättning om **hjälpmedel**, innefattande ny teknik och andra former av stöd, service och tjänster,

i) att **främja utbildning** om de rättigheter som erkänns i denna konvention för specialister och personal som arbetar med personer med funktionsnedsättning, så att de bättre ska kunna ge det stöd och den service som dessa rättigheter garanterar.

2. Med avseende på **ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter** åtar sig varje konventionsstat att **vidta åtgärder och till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser** och, där så behövs, inom ramen för internationellt samarbete, för att trygga att rättigheterna gradvis förverkligas i sin helhet, **utan att det ska inkräkta på de åtaganden i denna konvention som är omedelbart tillämpliga enligt internationell rätt.**

3. I utformning och genomförande av lagstiftning och riktlinjer för att genomföra denna konvention och i andra beslutsfattande processer **angående frågor som berör personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, däribland barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem.**

4. Ingenting i denna konvention ska inkräkta på bestämmelser som bättre främjar förverkligandet av rättigheter som tillkommer personer med funktionsnedsättning och som kan ingå i en konventionsstats lagstiftning eller i inter- nationell rätt som den staten är bunden av. **Det ska inte förekomma någon inskränkning i eller något upphävande av någon av de mänskliga rättigheter eller grundläggande friheter som erkänns eller gäller i någon konventionsstat enligt lag, fördrag, bestämmelse eller sedvänja under förevändning att denna konvention inte erkänner sådana rättigheter eller friheter eller att den erkänner dem i mindre utsträckning.**

5. Bestämmelserna i denna konvention ska omfatta **alla delar av federala stater** utan inskränkning eller undantag.

- Tydligt att kommunalt självstyre **inte undantar från ansvar.**

Hjälpmedel för att fastställa vad ART 33 kräver:

- *Parisprinciperna 'Principles Relating to the Status of National Institutions, Competence and Responsibilities'*
 - Detaljer om mandatet
 - Precisering av oberoende
 - Budget
 - Representation i form av permanenta medlemmar
- *CRPD Committee 'Guidelines on independent monitoring frameworks and their participation in the work of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities'*
 - Att säkerställa och precisera MR-institutionens roll som kommittéens samarbetspartner.
 - Att kräva faktaunderlag (data) för att kunna övervaka åtnjutande av rättigheter i praktiken.
 - Att säkerställa medverkan i skapandet av faktaunderlag.
 - Att ställa rätt frågor.

Diskussion:

- Vad innebär en oberoende MR-institution för funktionshinderrörelsen och vice versa (win-win)?
- Vilken relation skapas mellan institutionen och rörelsen, och hur förändras kontaktytorna mellan rörelsen och den politiska och lagstiftande makten?
- Vad blir viktigt för rörelsen att få igenom angående oberoende, mandat, sammansättning, representation, medverkan osv?
- Vad kännetecknar den svenska kontexten här och nu?